

LUND UNIVERSITY

En succéhistoria med frågetecken

Kjellberg, Anders

Published in:

Lag & avtal: arbetsrättslig tidskrift

2000

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kjellberg, A. (2000). En succéhistoria med frågetecken. *Lag & avtal: arbetsrättslig tidskrift*, (6), 33-33.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

En succéhistoria med frågetecken

Att betona LOs stora inflytande på samhällsutvecklingen är motiverat i en presentation av svensk fackföreningsrörelse för omvärlden. Men det borde framgå att inflytandet har minskat, tycker Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet.

Under den svenska modellens glansdagar turnerade LOs Arne Geijer och SAFs Bertil Kugelberg tillsammans i USA och gav inför häpna amerikaner en påtaglig illustration av det intima samarbetet mellan arbetsmarknadens parter i Sverige. Några decennier senare skulle klimatet bli betydligt kärvar mellan arbetsgivare och fackföreningar, i varje fall på toppnivå.

Samarbetet mellan topporganisationerna urholkades ytterligare genom avvecklandet av de centrala avtalsförhandlingarna. I ett avseende fortsatte dock svensk arbetsmarknad att skilja sig markant från de flesta andra länders. Det gäller de fackliga organisationernas styrka. Tillsammans med Finland och Danmark har Sverige världsrekord i facklig anslutning. Vidare har framför allt LO, inte minst genom sina nära band till den socialdemokratiska regeringen, fortsatt haft ett inte obetydligt inflytande på samhällsutvecklingen. Under senare år har även samsamarbetet upplevt en renässans genom industrins samsamarbetsavtal.

Trots en accelererad internationalisering av det ekonomiska livet och en ökad politisk integration i Västeuropa är skillnaderna mellan olika länder betydande när det gäller partsrelationer, statens roll på arbetsmarknaden och de fackliga organisationernas karaktär och styrka. Sådana institutionella olikheter har oftast rötter långt tillbaka i tiden och utmärks vanligen

av avsevärd livskraft. Internationaliseringen och det ökade internationella samarbetet – bland annat det fackliga – gör det extra intressant att rikta fokus just mot de punkter där mönstren går starkast isär mellan olika länder.

Reinhold Fahlbeck, professor i arbetsrätt vid Lunds universitet och verksam vid Handelshögskolan i Stockholm, har tidigare uppmärksammat arbetsmarknadens funktionssätt i bland annat USA. I sin nya skrift, *Nothing Succeeds Like Success, Trade Unionism in Sweden*, presenteras det svenska fackliga landskapet för en internationell publik. Uppläggningsen är analytisk snarare än deskriptiv även om framställningen, trots det lilla formatet, rymmer åtskilliga nyttiga sakuppgifter för den utländske läsaren. Fahlbeck lyckas väl i sitt syfte, som är att lyfta fram det som skiljer de svenska fackliga organisationerna från sina motsvarigheter i utomnordiska länder.

I flera kapitel jämförs svenska fackföreningar med japanska och amerikanska. Medlemmarnas och funktionärernas attityder till facket följer tre distinkta mönster, ett för varje land, även om överlappningar förekommer. Den japanska samsamarbetstraditionen skiljer sig från den svenska genom att fackföreningarna delvis är integrerade i företagets organisation. Medan amerikanska fackföreningar är strikt ekonomiskt orienterade och ofta erbjuder en möj-

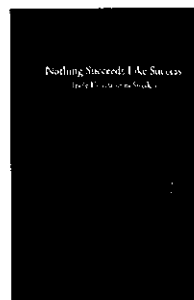
lighet till personlig karriär, anser de fackligt aktiva i Sverige att det inte bara gäller att tillvarata medlemmarnas intressen på bästa möjliga sätt, utan också att föra fram ett ideologiskt budskap, en vision om ett bättre (arbets) liv.

Fahlbeck betecknar LO-fackens betoning av solidaritet, rättvisa och jämlikhet som en form av 'världslig religion', även om detta drag är mindre framträdande idag än tidigare. Å andra sidan förstärker det representativa systemet i Sverige den fackliga kaderns karaktär av 'världsligt prästerskap' ('secular priesthood'). Till skillnad från i USA är medlemsomröstningar nämligen mycket ovanliga i Sverige. Den amerikanska attityden är att fackföreningarna främst skall avspegla medlemmarnas synsätt och önskemål, inte komma med egna budskap och visioner. Fahlbeck framhåller dock att även svenska fackföreningar kan fungera som en karriärstege, men att det är tämligen ovanligt att facket betraktas som ett instrument för personlig karriär. Man kan dock fråga sig vilka belägg det finns för det senare påståendet.

Förekomsten av separata centralorganisationer i Sverige för vardera arbetare, akademiker och övriga tjänstemän betecknas som en anakronism från ett mer klassorienterat samhälle än dagens. Att åtskilliga för-

bundssammanslagningar skett inom LO, TCO och Saco, men nästan ingen på tvärs av dem, förklarar Fahlbeck med historiskt präglade traditioners och attityders styrka. Han har sannolikt rätt i att vägen till ett närmare samarbete går över branschvisa avtal. Här skulle även 1997 års Industriavtal kunna nämnas. Å andra sidan har samarbetet mellan de fackliga huvudorganisationerna intensifierats på det internationella området.

På flera ställen betonar Fahlbeck LOs befogenheter gentemot medlemsförbunden och organisationens stora inflytande på samhällsutvecklingen, vilket kan vara på sin plats i en presentation av svensk fackföreningsrörelse för omvärlden. Det borde nog ändå tydligare framgå att flera omständigheter bidragit till att underminera LOs maktposition under senare decennier. Fahlbeck nämner själv de vikande medlemstalen under 90-talet. Mellan 1950 och 1998 sjönk LOs andel av fackmedlemmarna från 78 till 55 procent. Genom avtalsförhandlingarnas decentralisering och Industriavtalets tillkomst har LO försvagats väsentligt gentemot de egna medlemsförbunden. Slutligen, på det ideologisk-politiska fältet har initiativet i åtskilliga avseenden övergått till SAF, även om mycket av 1970-talets arbetsrättsliga lagstiftning fortfarande är intakt.

Reinhold Fahlbeck, Nothing Succeeds Like Success, Trade Unionism in Sweden, Juridiska fakulteten i Lund, nr 136 1999, 70 sidor.